

Mihai Eminescu

Scrisoarea II

De ce pana mea rămâne în cerneală, mă întrebi?
De ce ritmul nu m'abate cu ispita-i de la trebi?
De ce dorm, îngrămădite între galbenele file,
Iambii suitori, troheii, săltărețele dactile?
Dacă tu știai problema astei vieți cu care lupt,
Ai vedea că am cuvinte pana chiar să o fi rupt,
Căci întreb, la ce-am începe să 'ncercăm în luptă dreaptă
A turna în formă nouă limba veche și 'nțeleaptă?
Acea tainică simțire, care doarme 'n a ta harfă
În cuplete de teatru s'o desfaci ca pe o marfă,
Când cu sete cauți forma ce să poată să te 'ncapă,
Să le scrii cum cere lumea, vr'o istorie pe apă? –
Însă tu îmi vei răspunde că e bine ca în lume
Prin frumoasă stihuire să pătrunză al meu nume,
Să-mi atrag luare-aminte a bărbaților din țară,
Să-mi dedic a mele versuri la cucoane, bunăoară,
Și dezgustul meu din suflet să-l împac prin a mea minte. –
Dragul meu, cărarea asta s'a bătut de mai nainte;
Noi avem în veacul nostru acel soi ciudat de barzi,
Care 'ncearcă prin poeme să devie cumularzi,
Închinând ale lor versuri la puternici, la cucoane,
Sunt cântați în cafenele și fac sgomot în saloane;
Iar cărările vieții fiind grele și înguste,
Ei încearcă să le treacă prin protecție de fuste,
Dedicând broșuri la dame a căror bărbați ei speră
C'ajungând cândva miniștri le-a deschide carieră.

De ce nu voi pentru nume, pentru glorie să scriu?
Oare glorie să fie a vorbi într'un pustiu?
Azi, când patimilor proprii muritorii toți sunt robi,
Gloria-i închipuirea ce o mie de neghiobi
Idolului lor închină, numind mare pe-un pitic
Ce-o beșică e de spumă, într'un secol de nimic.

Încorda-voi a mea liră să cânt dragostea? Un lanț
Ce se 'mparte cu frăție între doi și trei amanți.
Ce? să 'ngâni pe coardă dulce, că de voie te-ai adaos
La cel cor ce 'n operetă e condus de Menelaos?
Azi adeseori femeia, ca și lumea, e o școală,
Unde 'nveți numai durere, înjosire și spoială;
La aceste academii de științi a zânei Vineri
Tot mai des se perindează și din tineri în mai tineri,
Tu le vezi primind elevii cei imberbi în a lor clas,
Până când din școala toată o ruină a rămas.

Vai! tot mai gândești la anii, când visam în academii,
Ascultând pe vechii dascăli cârpocind la haina vremii,
Ale clipelor cadavre din volume stând s'adune
Și 'n a lucrurilor peteci căutând înțelepciune?
Cu murmurele lor blânde, un izvor de *horum-harum*
Câștigând cu clipoceală *nervum rerum gerendarum*;
Cu evlavie adâncă ne 'nvârteau al minții scripet,
Legănând când o planetă, când pe-un rege din Egipt.

Parcă-l văd pe astronomul cu al negurii repaos,
Cum ușor, ca din cutie, scoate lumile din chaos
Și cum neagra vecinicie ne-o întinde și ne 'nvață
Că epocele se 'nșiră ca măgelele pe ață.
Atunci lumea 'n căpățână se 'nvârtea ca o morișcă
De simțeam, ca Galilei, că comedia se mișcă. —

Amețiți de limbe moarte, de planeți, de colbul școlii,
Confundam pe bietul dascăl cu un crai mâncat de molii
Și privind păinjenișul din tavan, de pe pilaștri,
Ascultam pe craiul Ramses și visam la ochi albaștri
Și pe margini de caiete scriam versuri dulci, de pildă
Către vre-o trandafirie și sălbatecă Clotildă.
Îmi plutea pe dinainte cu al timpului amestic
Ba un soare, ba un rege, ba alt animal domestic.
Scârțâirea de condeie dădea farmec astei liniști,
Vedeam valuri verzi de grâne, undoierea unei iriști ,
Capul greu cădea pe bancă, păreau toate 'n infinit;
Când suna, știam că Ramses trebuia să fi murit.

Atunci lumea cea gândită pentru noi avea ființă,
Și, din contra, cea aievea ne părea cu neputință.
Azi abia vedem ce stearpă și ce aspră cale este
Cea ce poate să convie unei inime oneste;
Iar în lumea cea comună a visa e un pericol,
Căci de ai cumva iluzii, ești pierdut și ești ridicul.

Și de-aceea de-azi 'nainte poți să nu mă mai întrebi
De ce ritmul nu m'abate cu ispită de la trebi,
De ce dorm îngrămădite între galbenele file,
Iambii suitori, troheii, săltărețele dactile...
De-oi urma să scriu în versuri, teamă mi-e ca nu cumva
Oamenii din ziua de-astăzi să mă 'nceap'a lăuda.
Dacă port cu ușurință și cu zâmbet a lor ură,
Laudele lor desigur m'ar mârni peste măsură.

(M. Eminescu, *Scrisoarea II*, în M. Eminescu, *Poezii. Proză literară*, I, Ediție de P. Creția, Cartea Românească, București, 1978, pp. 104-106)